

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 1958, sp. zn. Cz 370/58

Číslo: 14/1959

Právní věta:

Ustanovenie § 12 zák. č. 63/1951 Zb., podľa ktorého osoba zodpovedná podľa tohto zákona zodpovedá vždy za zavinenie osoby v prevádzke užitej, nie je možné chápať tak, že táto osoba zodpovedá aj vtedy, kedy podľa § 2 odst. 2 cit. zák. bola zodpovednosti sprostena.

Kedy prevádzateľ zodpovedá za tzv. jazdy "na čierno" svojho riadiča.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.09.1958

Spisová značka: Cz 370/58

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobca sa domáhal žalobou podanou podľa zák. č. 63/1951 Zb., o zodpovednosti za škody spôsobené dopravnými prostriedkami proti prvému žalovanému ako riadičovi a proti druhému zažalovanému Československému štátu ako prevádzateľovi motorového vozidla náhrady škody, ktorú utrpel tým, že prvý žalovaný ho zachytil neopatrnou jazdou pri jazde na bicykli.

Prvý žalovaný doznal a bolo zistené aj v trestnom konaní, že auto použil po služobnej dobe bez príkazu k jazde preto, aby svojich osobných známych odviezol z Bratislavy do Kolárova, a že druhý žalovaný o tejto jazde nevedel.

Ľudový súd v Komárne a Krajský súd v Nitre žalobe vyhovel. Ohľadom druhého žalovaného, Československého štátu, uviedli súdy v dôvodoch, že zodpovedá preto, že užitie dopravného prostriedku umožnil svojou nedbalosťou, ďalej preto, že podľa § 1 zák. č. 63/1951 Zb. zodpovedá vždy za zavinenie osoby užitej v prevádzke a konečne že zodpovedá podľa § 345 obč. zák.

Najvyšší súd rozhodol na sťažnosť pre porušenie zákona podanú generálnym prokurátorom, že rozsudkom krajského súdu, pokiaľ v časti odsudzujúcej druhého žalovaného potvrdil rozsudok prvého súdu, bol porušený zákon.

Odôvodnenie:

Rozhodnutie krajského súdu predovšetkým nesprávne vykladá ustanovenie § 12 zák. č. 63/1951 Zb., podľa ktorého „osoba zodpovedná podľa tohto zákona zodpovedá vždy za zavinenie osoby užitej v prevádzke“, ak má za to, že prevádzateľ podľa tohto ustanovenia zodpovedá aj v prípade, kedy by podľa ustanovenia § 2 ods. 2 cit. zák. zodpovedný nebol.

Zmyslom tohto ustanovenia, ako jasne plynie z dôvodovej zprávy, je rozšíriť zodpovednosť prevádzateľa (popríklad inej osoby zodpovedajúcej ako prevádzateľ) aj vtedy, keď zodpovedá podľa občianskeho zákona, na prípady, kedy by podľa občianskeho zákona za zavinenie tretej osoby nezodpovedal, nakoľko tu nie sú podmienky § 345 obč. zák., tj. nezdatnosť alebo nebezpečnosť užitej osoby. Predpokladom pri tom pravdaže je, že ide o osobu zodpovednú podľa tohto zákona, ako ustanovenie § 12 zák. výslovne zdôrazňuje. Ak sú však dané podmienky § 2 ods. 2 veta prvá zákona, potom prevádzateľ prestáva byť osobou zodpovednou podľa citovaného zákona, nakoľko miesto neho zodpovedá za škodu ten, kto použil dopravný prostriedok v čase, kedy bola škoda spôsobená, bez vedomosti alebo proti vôli prevádzateľa. Pri výklade, ktorý dáva ustanoveniu § 12 posledná veta cit. zák., napadnutý rozsudok, by ustanovenie § 2 ods. 2 cit. zák. stavilo v prípadoch zavinenia osoby ktorá užila dopravného prostriedku bez vedomia alebo proti vôli prevádzateľa, význam. To zákonodárca zrejme nezamýšľal, keď sprostene prevádzateľa zodpovednosti v tomto prípade má svoj dôvod práve v tom, že dopravný prostriedok sa dostal z dispozície prevádzateľa spôsobom, na ktorom prevádzateľ nenesie vinu.

Je teda nesprávny názor krajského súdu, že podľa § 12 zodpovedá prevádzateľ za zavinenie osoby v prevádzke užitej aj vtedy, keď táto osoba použila dopravný prostriedok bez vedomosti alebo proti vôli prevádzateľa a tomuto nebolo preukázané (pokiaľ sa týka neplatí zákonná domnienka), že umožnil také užitie dopravného prostriedku inej osobe svojou nedbalosťou.

Krajský súd sa však mylí aj v tom, keď zodpovednosť Československého štátu zakladá na ustanoveniu § 345 obč. zák. Ak totiž bolo zistené, že prvý žalovaný použil auto po služobnej dobe bez príkazu prevádzateľa na to, aby svojich osobných známych odviezol z Bratislavy do Kolárova a druhý žalovaný o tejto ceste nevedel, potom škoda, ku ktorej pri tejto jazde došlo, nie je škodou, ktorú by bol prvý žalovaný spôsobil v svojom poslaní a ako osoba užitá na obstaranie veci druhého žalovaného, nakoľko obstarával vec svoju a nie teda vec svojho zamestnávateľa.

Zodpovedal by teda Československý štát len za podmienok § 2 ods. 2 cit. zák., tj. ak umožnil svojou nedbalosťou, že prvý žalovaný použil auto bez jeho vedomosti alebo proti jeho vôli.

Krajský súd je toho názoru, že druhý žalovaný svojou nedbalosťou umožnil svojmu šoférovi použitie motorového vozidla k súkromnej jazde po pracovnej dobe a na odôvodnenie tohoto názoru uvádza, že prevádzateľ má mať takých šoférov, ktorí sú spoľahliví, disciplinovaní, nerobia „čierne jazdy“ a podobne. Podľa toho vidí krajský súd nedbalosť prevádzateľa už v tom, že zamestnáva šoféra, ktorý sa ukázal nespoľahlivým a nedisciplinovaným. Aj keď ustanovenie § 2 ods. 2 cit. zák. je výnimkou zo zásadnej prísnej zodpovednosti prevádzateľa vozidla, ktorá ináč je daná bez ohľadu na jeho zavinenie, nie je možné ustanovenie § 2 ods. 2 druhá veta cit. zák. vykladať tak úzko, ako to robí krajský súd. Tým by sa celkom opomenula výchovná stránka tohto ustanovenia, ktoré má viesť prevádzateľa k vynaloženiu náležitej starostlivosti aj v tom smere, aby nemohlo dôjsť k zneužití jeho vozidla. Prevádzateľ by totiž podľa názoru nastávaného krajským súdom potom zodpovedal rovnako, keby urobil všetko, čo je v jeho silách, aby k zneužití inou osobou nedošlo, ako keby v tom smere postupoval celkom nezodpovedne. Je preto zodpovednosť prevádzateľa v týchto prípadoch daná len vtedy, ak sa dokáže konkrétna nedbalosť prevádzateľa, ktorou umožnil takéto užitie svojho vozidla inou osobou.

Aby súd mohol správne posúdiť, či prevádzateľ svojou nedbalosťou takéto užitie vozidla neumožnil, je potrebné zistenie, akým spôsobom bola u prevádzateľa služba šoférov upravená, ako je postarané o to, aby vozidlo nemohlo byť aj mimo službu použité, a či je daný výslovný zákaz konať jazdy bez predchádzajúceho jazdného príkazu; rovnako je potrebné zistenie, ako sa prevádzateľ staval k žiadostiam svojich šoférov, aby mohli auto použiť pre obstaranie svojich vlastných vecí a či snád' so zreteľom na mieru blahovôle v tom smere prejavenej sa nemohol prvý žalovaný domnievať, že môže auto použiť aj v danom prípade. Pritom sa musí samozrejme prizerať aj k tomu, k akým osobným jazdám prevádzateľ súhlas dával, t. j. menovite či to boli len krátke jazdy v mieste a podobne. Menovite je potrebné presne zistiť, akým spôsobom je postarané o kontrolu toho, či sa vozidla nepoužíva k jazdám „na čierno“.

Ani krajský súd ani ľudový súd v tom smere nič presného nezistovali, zrejme v dôsledku nesprávneho právneho názoru, ako by nedbalosť prevádzateľa bola dána už tým, že zamestnával šoféra, ktorý sa neskôr ukázal nespoľahlivým.

Porušil teda krajský súd zákon v ustanoveniach § 1 ods. 2, §§ 59 a 88 odst. 2 o. s. p. v spojení s ustanoveniami §§ 2 a 12 zák. č. 63/1951 Zb. a § 345 obč. zák.